

ДОДАТКИ

Додаток 1

“Вибираймо правильні слова”

Аби – щоб: *аби* вживають як видільно-приєднувальний засіб, близький за функцією до часток *тільки б*, *коли б*: *Не спиняй, нехай собі співає, аби не голосно* (Т. Шевченко); *Ми люди хороші, нам аби гроші* (В. Дрозд). Отже, у реченнях: *І для того, аби студенти мали змогу почерпнути потрібну інформацію...; Установа зацікавлена в тому, аби видання не зупинилося...* замість *аби* краще вживати сполучник *щоб*.

Абонент – абонемент: *абонент* – 1) особа чи організація, що користується абонементом; юридична чи фізична особа, яка має право на користування чимось (*заява абонента*); 2) адресат поштового відділення зв'язку або автоматичної телефонної станції (АТС); власник телефонного номера проводового або стільникового зв'язку (*абонент МТС*); *абонемент* – 1) документ на право користування (за оплату чи безкоштовно) чимось (побутовими послугами, телефоном, місцем у театрі, книжками з бібліотеки і т. ін.) протягом певного часу (*постійний абонемент, оформлення абонементу*); 2) реєстрова бібліотечна картка читача-абонента (*читацький абонемент*).

Автоматизований – автоматичний: *автоматизований* – який виконує виробничі процеси за допомогою автоматичних приладів, машин; який здійснюється автоматично (*автоматизована система управління, зв'язку; автоматизований технологічний процес, автоматизована мережа*); *автоматичний* – який діє механічно, виконує роботу самостійно; самодіючий (*автоматична лінія, зброя, система; автоматичні стабілізатори; автоматичний регулятор, радіокомпас*).

Авторитет – популярність: *авторитет* у значенні “повага”, “популярність”, “слава” вживають стосовно окремих людей або колективів. Щодо твору мистецтва треба вжити слово *популярність*. Наприклад: *Опера популярна серед глядачів (має успіх у глядачів), а не має авторитет серед глядачів*.

Авторитетний – авторитарний: *авторитетний* – який має авторитет, вплив, повагу, заслуговує на повну довіру (*авторитетний викладач, автори-*

тетне джерело інформації, авторитетна думка); авторитарний – який передбачає беззастережне підпорядкування, владний, диктаторський (авторитарні методи керівництва, авторитарний тон).

Адрес – адреса: *адрес* – це письмове вітання особи, організації, переважно з нагоди ювілею (*адрес ювілярові, адрес з нагоди сімдесятиріччя*); *адреса* – місце проживання чи перебування особи, місце розташування установи; напис на конверті чи бандеролі (*мешкати (де?) за адресою, надсилати (куди?) на адресу*); слово *адреса* можна вживати й у переносному значенні: *це сказано на мою адресу* (а не *в мою адресу чи адрес*).

Адресант – адресат: *адресант* – той, хто адресує, надсилає кому-небудь лист, телеграму, вантаж і т. ін.; відправник (*прізвище адресанта, надіслати назад адресантові*); *адресат* – той, кому адресують, надсилають листа, телеграму і т. ін.; одержувач; той, хто отримує інформацію (*постійний адресат, місце проживання адресата, вручати адресатові*).

Афект – ефект: *афект* – стан дуже великого, але короткочасного нервового збудження (*вчинити злочин у стані афекту*); *ефект* – 1) сильне враження, викликане ким-, чим-небудь (*позитивний ефект*); 2) результат, наслідок яких-небудь причин, сил, дій, заходів (*економічний ефект*).

Батьківщина – батьківщина: слово *батьківщина* має кілька значень – 1) країна стосовно людей, які народилися в ній і є її громадянами; 2) (переносно) місце зародження, походження або виникнення чогось. У цих двох значеннях слово *батьківщина* вживають із наголосом на першому або на передостанньому складі. *Батьківщина* – спадщина від батьків (узагалі) і зокрема спадковий маєток. Останнє значення тепер сприймається як застаріле. Та й *батьківщина* у значенні “спадщина від батька” нині вживається значно рідше (тільки в художній літературі, розмовному мовленні), натомість поширеним є слово *спадщина* – офіційний юридичний термін.

Бік – сторона: *бік* уживають тоді, коли говорять про правий чи лівий бік, указуючи на якусь частину тіла від плеча до стегна, а також в усталених словосполученнях: *з одного, з другого боку; лицьовий, зворотний, тіньовий, позитивний бік; бути на чийомусь боці; погляд збоку; з усіх боків; повернути на свій бік; схилитися на бік кого (чого); сторона* – синонімічне до іменників *край, вітчизна, батьківщина* (в художньому стилі). В офіційних паперах, юридичних документах уживають у складі термінів на зразок: *винна, позовна, потерпіла сторона, високі договірні сторони, сторони трикутника*. Отже,

правильно буде: *відійди вбік*, а не *в сторону*, *по обидва боки*, а не *по обидві сторони*. Ненормативним є слововживання *сторона* в значенні "погляд, розуміння". Отже, не з *фінансової сторони*, а з *фінансового погляду*.

Більшість – багато: *більшість* уживаємо, коли йдеться про те, що можна полічити: *більшість школярів*, *більшість присутніх*. *Багато* передає поняття певної кількості взагалі: *багато води витекло*, *багато говорити*, *багато часу минуло*.

Більшість – більша частина: *більшість* поєднується переважно з іменниками, що означають істот: *більшість учнів*, *більшість дітей*, *більшість коней*; з іменниками, які означають організації, підприємства, установи та інші заклади, функціонування котрих виявляється в діяльності людей: *більшість шкіл*, *більшість заводів*. У таких випадках *більшість* можна замінити синонімічним словосполученням *більша частина*. В інших випадках, як правило, вживають тільки словосполучення *більша частина*. Зокрема, *більшість* не вживають з іменниками, які означають речовину у твердому, рідкому або газоподібному стані (*сода*, *бензин*, *аміак*), з іменниками, що означають конкретні неживі предмети, якщо іменник стоїть в однині (наприклад, не можна сказати *більшість стола*, треба: *більша частина стола*), а також зі збірними іменниками, котрі означають сукупність предметів (*листя*, *одяг* тощо). Не зовсім прийнятним вважається вживання слова *більшість* у поєднанні з іменниками – назвами конкретних предметів: *більшість зошитів*, *більшість груш*, краще: *більша частина зошитів*, *більша частина груш*. Отже, *більшу частину одягу* поклали у велику сумку, а не *більшість одягу*.

Вважати – рахувати: *вважати* – мати певну думку, оцінювати щось, гадати: *вважати за доцільне*; *вважати*, *що так буде краще*; неприпустимо вживати в такому значенні *рахувати* – це калька з російського "считать". В українській мові *рахувати* – лише лічити, визначати кількість, суму, називати в послідовному порядку числа: *рахувати до ста*, *рахувати гроші*.

Виборний – виборчий: *виборний* – який визначається, обирається голосуванням на якусь посаду або для виконання певних обов'язків; заміщуваний шляхом виборів, а не шляхом призначення (*виборна посада*, *особа*); *виборчий* – який стосується виборів, їх організації та проведення (*виборча система*, *кампанія*, *квота*, *дільниця*, *комісія*).

Видатний – визначний – відомий: *видатний* – той, що виділяється серед інших якимись надзвичайними рисами, якостями, властивостями: *Він*

найвидатніший з політиків; *видатні успіхи, видатна роль, видатні заслуги. Визначний* – який має значні (помітні) досягнення в певній галузі: *Відбулася зустріч учителів із визначними письменниками та художниками; визначна подія, визначний етап, визначне досягнення, місце. Відомий* – той, про якого (про що) знають, популярний: *відома вишивальниця, відомий художник, відома картина.*

Винятково – виключно: *винятково* – синонім до слів *дуже, надзвичайно: винятково уважний студент, винятково щастить*, а не *виключно*. У ролі частки замість слова *виключно* треба послуговуватися словами *тільки, лише: Слід надавати допомогу тільки тим, хто перебуває за межею бідності.*

Висловити – виразити: *дозвольте висловити співчуття, вдячність, надію, припущення, схвалення; висловлюють думку, пропозицію, міркування, ідею. Виразити* можна почуття радості, хвилювання.

Відкрити – відчинити: *відкрити* – зробити доступ куди-небудь, у що-небудь; забрати те, що затуляє, прикриває, закриває що-небудь; започаткувати діяльність установи, закладу, розпочати щось (*відкрити завісу сцени, відкривати перспективу, відкрити дорогу, рух поїздів, відкрити бляшанку консервів, відкрити листа, відкрити газ, відкривати нові землі, відкрити новий вокзал, відкрити підприємство*). *Відчинити* – відвести, відхилити стулки дверей, вікон тощо, зробити вільним вхід чи вихід, доступ до чогось (*відчинити кімнату, двері, вікно* тощо).

Відмінювати – скасовувати: *відмінювати* – змінювати що-небудь, наприклад: *відмінювати слова; скасувати* – визнавати щось недійсним, незаконним, анулювати, припиняти дію чогось: *акт, закон, наказ, вирок, заняття, засідання, збори, концерт, виставу* тощо.

Відповідно до – згідно з: обидва прийменникові сполучення є типові для офіційно-ділового стилю і їх можна вільно взаємозамінювати. Але треба уникати їх накладання, тобто форми *відповідно з, згідно до* – неправильні.

Військовий – воєнний: *військовий* – який стосується війська, армії, військової служби, властивий військовослужбовцеві; те саме, що військово-службовець: *військова служба, військове звання, військовий обов'язок, військова присяга, військова частина, військовий підрозділ, військово-морський флот, військовий аташе, військовий журналіст, військова катедра, військова техніка, військова тактика, військовий оркестр, військова дисципліна, військовий статут, військова форма, військовий комісаріат (військкомат)* тощо. *Воєнний* –

який стосується війни, пов'язаний з війною: *воєнні дії, воєнні операції, воєнний конфлікт, воєнний стан, воєнна перемога, воєнна доктрина, воєнна кампанія*.

Вірний – надійний – правильний: *вірний* в українській мові має значення "відданий, незрадливий" (*вірна дружина*); *надійний* – це той, який викликає довір'я (*надійний товариш*), а також той, який забезпечує досягнення мети, перевірений (*надійний спосіб, надійна конструкція*); *правильний* – істинний, який відповідає правилам, безпомилковий (*правильна думка, правильне застосування ліків, правильний напрям*).

Власний – особовий – особистий: *власний* (є власністю особи, належний особі): *власний будинок, власна думка, власний автомобіль; кошти на власні потреби; вишні у власному соку*. *Особистий* (стосується особи): *бажаю щастя в особистому житті, подаю особистий приклад, зводити з кимсь особисті рахунки*; (належить певній особі): *особистий автомобіль*. *Особовий*: *склад, справа, посвідчення, особовий рахунок у банку*.

Водій – шофер: *водій* – людина, що пройшла спеціальну підготовку і керує автомобілем, тролейбусом, трамваєм, автобусом, мотоциклом, комбайном; *шофер* – це назва тільки водія автомобіля, водія-професіонала, тобто назва людини за професією. Слово *водій* має ширше значення, а *шофер* – вулече. Людину, яка керує власним автомобілем, шофером не називають, оскільки це не професійний автомобіліст.

Громадський – громадянський: *громадський* – який стосується суспільства, громади чи окремого колективу; який відбувається в суспільстві або пов'язаний із суспільно корисною діяльністю; суспільний (*громадський вплив, контроль, порядок, протест, діяч, транспорт; громадська організація, бібліотека, думка, робота; громадське приміщення, доручення, право, виробництво, господарство*); *громадянський* – який стосується громадянина як члена суспільства (держави), властивий йому (*громадянський обов'язок, мотив, пафос; громадянська війна, позиція, мужність, свідомість, гідність; громадянські свободи, права, інтереси*).

Губити – втрачати: *губити* означає "втрачати конкретний предмет" (*губити олівці, ключі*). Якщо йдеться про назви абстрактних понять, то слід уживати слово *втрачати* (*втрачати надію, пам'ять, совість*). Доцільно використовувати й інші слова для перекладу російського слова "терять": *розгублюватись* (а не *втрачати голову*), *непритомніти* (а не *втрачати, губити свідомість*), *гаяти* або *марнувати час* (а не *втрачати*), *знищувати природу* (а не *губити*).

Даний – цей: часто неправильно вживають слово *даний* у значенні, яке нормативно передають займенники *цей, такий*. Отже, не *дані приклади свідчать*, а *ці приклади свідчать*; *проаналізуємо не дані факти*, а *такі факти*. Вислів *в даному випадку* – неправильний, йому відповідає вислів *у цьому (в такому) разі*.

Дипломний – дипломований: *дипломний* – який виконується для одержання документа про вищу або середню спеціальну освіту (*дипломний проєкт, робота, завдання*); *дипломований* – який одержав, має документ про вищу або середню спеціальну освіту (*дипломований спеціаліст, інженер, економіст, лікар, учитель*).

Другий – інший: якщо йдеться про парні назви, то – *другий*: *На одному боці річки височів ліс, а на другому був безмежний степ*; якщо предметів, явищ, органів більше ніж два чи невідомо скільки, то – *інший*: *Деякі вправи я виконував залюбки, а інші – неохоче*.

Дружний – дружній: *дружний* – пов'язаний дружбою, взаємною прихильністю, згодою, довірою, відданістю, одностайний (*колектив, сім'я, галас, сміх, спів, праця*); *дружній* – належний другові, базований на дружбі, взаємній прихильності, довірі, доброзичливості (*рука, візит, погляд, допомога, зустріч, листування*).

Друкар – друкарка: *друкар* – особа, що працює в друкарні; *друкарка* – жінка, що друкує на друкарській машинці чи на комп'ютерній клавіатурі.

Ефектний – ефективний: *ефектний* – який справляє сильне враження, ефект; зовнішньо показовий (*ефектний вигляд, виступ, костюм, стрибок, удар, жест*; *ефектна сукня, зовнішність*; *ефектне вбрання, виконання, оформлення*); *ефективний* – дієвий, дійовий, результативний, продуктивний (*ефективний метод, засіб*; *ефективна робота, форма, програма*; *ефективні заходи, дії*).

Задача – завдання: *задача* – питання (переважно математичного характеру), що розв'язується за допомогою обчислень за визначеною умовою (*математична задача; задача з хімії, фізики; умова, формулювання, розв'язок задачі*); *завдання* – те, що визначено або заплановано для виконання; настанова, розпорядження виконати певне доручення (*важке, складне, важливе, відповідальне, невідкладне, секретне, стратегічне, бойове завдання; дати, накреслити, роз'яснювати завдання*).

Закінчити – завершити: *закінчити* – називає кінець різноманітних дій, видів роботи, діяльності, відрізка життя, навчання людини тощо: *закінчити розмову, закінчити читати книгу, закінчити університет*; *завершити* – довести виконання, здійснення чого-небудь до остаточного кінця, закінчення: *завершити будівництво, завершити поточні справи*.

Залучати до чогось – прилучатися: *залучати* до чогось може тільки хтось, тобто людина. *Залучають* до виконання якоїсь дії, до участі в чомусь, *залучають* до якогось гурту, до організації тощо: *залучають молодь до участі в змаганнях. Прилучатися* – якщо йдеться про особу-діяча: *він прилучається до гурту, до роботи; він прилучився до рибалок*.

Замісник – заступник: *замісник* – це людина, яка тимчасово виконує чийсь обов'язки (*практикант – це замісник учителя*), а *заступник* – це офіційна посада особи, що заступає керівника (*заступник директора*).

Знаходитися – перебувати: *знаходитися* – коли в результаті пошуків знаходиться загублене, втрачене: *знайшлися діти; знайшовся записник*. Це дієслово передає також значення "виявлятися, з'являтися": *знайшлося чимало охочих піти до музею. Перебувати* – коли йдеться про місце перебування когось: *Президент України перебуватиме в Парижі*. Неправильні вислови: *У школі знаходиться стоматологічний кабінет* (треба *міститься*); *журнали знаходяться у столі* (треба *лежать*), *він знаходиться у відпустці* (треба *перебуває*).

Зумовлювати – обумовлювати: *зумовлювати* – бути причиною чогось, створювати умови для виникнення чогось: *Ці особливості розвитку хребта дитини і підлітка зумовлюють його легку піддатливість і можливе викривлення через неправильні положення тіла та внаслідок довготривалих напружень. Долю книги зумовлюють однаковою мірою і якості книги, і якості читача – його вдача, інтереси й смаки* (Ю. Смолич). *Обумовлювати* – обмежувати якоюсь умовою, застереженням: *У договорі обидві сторони обумовили низку питань. Отже, досягнення біології сприяють розвиткові сільського господарства, харчової промисловості, зумовлюють прогрес медицини, а не обумовлюють прогрес медицини*.

Із-за – через: *із-за* (*з-за*) вживаємо для вираження просторового значення (*із-за лісу, з-за діброви*), цей прикметник не можна використовувати для позначення причиновості, у цьому значенні слід вживати *через*: *через відсутність, необережність, хворобу* (а не *із-за відсутності, необережності, хвороби*).

Інформативний – інформаційний: *інформативний* – наповнений, насичений потрібною інформацією, певними відомостями; змістовний (*система, характер, навантаження*); *інформаційний* – який містить, опрацьовує та видає інформацію; довідковий (*агентство, бюро, новини, бюлетень, мережа, ринок*).

Кампанія – компанія: *кампанія* найчастіше вживають у двох значеннях: 1) воєнні дії, війна; період плавання або воєнних операцій флоту: *Кампанія з французами буде важкою*; 2) заходи для здійснення чергового важливого громадсько-політичного або господарського завдання: *виборча кампанія, посівна кампанія*. *Компанія* – 1) група людей, які разом проводять час: *На каналі, на кріслах засіла молода компанія*; 2) торговельне або промислове товариство, підприємство: *торговельні компанії*.

Командир – командувач: *командир* – керівник військової частини, іншого військового підрозділу, одиниці військової техніки, а також загалом той, хто любить командувати, наказувати: *командир взводу, роти, батальйону, полку, дивізії, ескадрильї, командир танка, літака, катера, підводного човна тощо*. *Командувач* – командир великого військового з'єднання: *командувач армії, фронту, округу, флоту*.

Командний – командирський: *командний* – прикметник до *команда*; який стосується командування: *командний пункт, склад; командні змагання, командна гра; командирський* – прикметник до *командир*, властивий, належний командирові: *командирська манера, командирський наказ, голос; командирське розпорядження*.

Комфортабельний – комфортний: *Комфортабельний* уживається переважно для окреслення зовнішнього комфорту, побутових зручностей: *комфортабельна квартира, літак, автобус, меблі*. *Комфортний* має зв'язок зі словами *комфорт, комфортність*, означає "зручний, приємний": *комфортні умови, відпочинок, середовище, одяг, взуття; психологічний, душевний комфорт*.

Континент – контингент: *континент* – одна з основних великих частин суходолу, оточена з усіх або майже з усіх боків морями та океанами; материк: *континенти світу; контингент* – 1) сукупність людей, що становлять подібну з певного погляду групу; склад осіб певної категорії: *учнівський, студентський, викладацький контингент; контингент миротворчих військ*; 2) установа для певної мети визначена кількість кого-, чого-небудь, норма: *тарифний контингент, контингент доходів*.

Корисливий – корисний: *корисливий* – який прагне до власної вигоди, наживи; базується на матеріальній вигоді (*корислива людина; робити щось із корисливою метою, з корисливих міркувань*); *корисний* – який дає або здатний давати користь, добрі наслідки (*книга, дослідження, рослини, пропозиція, порада, діяльність, досвід*).

Користуватися – споживати: *користуватися чимось* – використовувати що-небудь для власних потреб: *користуватися послугами, підземним переходом, човном, громадським транспортом, кредитами*; а також “мати що-небудь”: *користуватися повагою*. *Споживати* – їсти, пити: *споживати воду, фрукти, хліб*; а також у значенні “витрачати щось для власних потреб”: *споживати вологу, електроенергію*.

Логіка – логістика: *логіка* – закони і форми мислення, внутрішня закономірність, правильність, розумність висновків, суджень: *логіка подій, думки* тощо, а також наука про мислення: *закони логіки, вивчати логіку*. *Логістика* – наука про управління матеріальними, інформаційними й фінансовими потоками в економічній та військовій сферах; передбачає постачання необхідної кількості товарів чи інших матеріальних ресурсів у потрібне місце в конкретний час із мінімальними затратами.

Логічний – логістичний: *Логічний* похідне від *логіка* – закономірний, послідовний, правильний, розумний: *логічний виклад матеріалу, логічні висновки, логічний результат, логічне мислення, логічний наголос*. *Логістичний* похідне від *логістика*: *логістичні витрати, логістична діяльність, логістичний менеджмент*.

Мати рацію – бути необхідним, доцільним: *мати рацію* стосується намірів, дій, учинків людини, групи людей, колективу і має значення “діяти, думати правильно, слушно”. Мати рацію може лише певна особа, група осіб, колектив: *Він мав рацію, застерігаючи від поїздки. Ти боїшся і маєш рацію, бо вже пізня година*. Неправильний вислів: *Нагадайте дітям про безпеку на дорозі, це особливо має рацію під час літніх канікул* (треба доцільно, необхідно).

Мимохідь – мимохіть: *мимохідь* – проходячи повз щось чи кого-небудь; не зосереджуючись на чомусь, між іншим: *мимохідь зазирнув до кімнати навпроти; розповідаючи, мимохідь нагадав і про візит до лікаря*. *Мимохіть* – ненароком, мимоволі: *скрикнув мимохіть дуже голосно; мимохіть відчув, що злякався*.

Мова про – йдеться: вислови *мова про щось* і *йдеться про щось* синонімічні: *мова про Івана Сергійовича* і *йдеться про Івана Сергійовича*. Вислів *мова йдеться про...*, утворений із двох названих, неправильний.

Нагода – пригода: *нагода* – зручні для здійснення чого-небудь обставини, вдалий, доречний момент: *заходити кудись при нагоді, зробити щось при нагоді*. *Пригода* – подія, випадок. Вислів *бути (стати) у пригоді* має значення “прийти на допомогу в скрутному становищі; знадобитися”: *ця книжка стане мені у великій пригоді*.

Недавно – нещодавно: *недавно* – у недалекому минулому. Сполучається зі словами *так, тільки, зовсім, це: це так недавно було літо; здавалося, що це було так недавно*. *Нещодавно* – не так давно, зовсім недавно, тільки недавно, щойно. Не поєднується зі словами *так, тільки, зовсім, це: я нещодавно прийшла*.

Одnobічний – односторонній: *одnobічний* – якщо йдеться про рух транспорту: *одnobічний рух, двобічний рух*. *Односторонній* – коли укладають угоду, готують відповідні документи: *односторонні вимоги, двостороння угода*.

Освітлений – освічений: *освітлений* походить від слова “світло”, тому вживаємо *освітлена кімната, освітлений сік*; можна використовувати це слово й у переносному значенні (*освітлений щастям, радістю*). *Освічений* – той, який має освіту, культурний (*освічений народ, хлопець*). У такому значенні не можна вживати *освідчений*. Людину, яка має досвід, називаємо *досвідченою*.

Панове – панство: *панове* – сукупність осіб чоловічої статі, часто вживають як шанобливе звертання: *Панове офіцери! Вельмишановні пані та панове! Панство* – сукупність людей двох статей: *При нагоді перекажіть вітання панству Задорожним*.

Перегорнути – перевернути: *перегортати, гортати* кажемо про сторінки: *гортаємо сторінки книжки і гортаємо книжку*. *Перевернути* можна також книжку, тканину, папір, тобто поміняти місцями гору (верх) і низ (спід), лице й виворіт: *перевернути на другий бік платівку; перевернути млинці на сковорідці*.

Поверхневий – поверховий: *поверхневий* – який розміщується, перебуває, відбувається на поверхні чи недалеко від поверхні чого-небудь: *поверхневі й підземні води, поверхневий обробіток ґрунту*. *Поверховий* – неглибокий, який не торкається суті справи, несумлінно виконаний: *поверхова думка, концепція, стаття; поверховий аналіз, натяк, проєкт, підхід; поверхове враження, судження; поверхові висновки*.

Показний – показовий: *показний* – коли йдеться про людину, яка привертає увагу певними якостями, властивостями: *показна жінка, показний чоловік; розрахований на зовнішній ефект, навмисно підкреслений: показне героїство, показна доброта, показна цирість. Показовий* – який дає уявлення про щось, яскраво характеризує що-небудь, є ознакою чого-небудь; прилюдний: *показова ілюстрація, риса; показові приклади, змагання; показовий виступ, урок.*

Показник – покажчик: *показник* – те, за чим можна судити про розвиток і хід чогось; наочне вираження (у цифрах, графічно) результатів чисієї праці тощо. *Покажчик* – 1) це напис, стрілка або інша позначка, яка показує щось; 2) довідкова книжка або довідковий список у книжці. Наприклад: *У цьому місці стояв стовп, покажчик кілометрів, а не показник. Щодо продуктивності праці в промисловості, то тут у нас високі показники, а не покажчики.*

Попереджувати – запобігати – уникати: *попереджувати* – заздалегідь повідомляти кого-небудь про щось: *попередити про перенесення екскурсії; треба попереджувати про зміни в розкладі. Запобігати* – не допускати, заздалегідь відвертати що-небудь неприємне, небажане. Це дієслово вимагає біля себе слів у давальному відмінку: *запобігати (чому?) аваріям, втратам, злочинам, хворобі. Уникнути* поєднується із залежним словом у родовому відмінку: *уникнути (чого?) арешту, зустрічі, помилок, зіткнення.*

Передчасний – попередній: *передчасний* – який відбувся, з’явився, настав раніше за належний, визначений термін, час: *передчасне відправлення автобуса. Попередній* – той, який здійснюють, проводять заздалегідь, наперед; який був, стався раніше; який передує чому-небудь: *попередній продаж квитків, попередня безсонна ніч, вишліть на попередню адресу.*

Приємний – прийнятний: інколи цілком недоречно плутають значення слова *приємний* і вживають його у значенні російського “*приемлемый*”, що в українській мові означає *прийнятний* (який відповідає певним вимогам; якого можна прийняти, з яким можна погодитися: *прийнятне рішення, прийнятна гіпотеза, прийнятний варіант, прийнятні умови*). Натомість *приємний* – це лише той, що викликає задоволення, втіху, насолоду; який подобається, привабливий: *меніприємна ваша увага;приємний смак, запах;приємна музика;приємні слова;приємна усмішка;приємний голос;приємна людина.*

Прийменники о/у: на позначення часу треба вживати прийменник *о*, а не *у(в)*: *О десятій годині* (а не *в десятій годині*).

Прийменники на/о: *на* – вказує на приблизність: *Повернувся на десятю годину*, а прийменник *о (об)* указує на точний час: *Повернувся о десятій годині, об одинадцятій годині*.

Розмістити – розташувати – містити: *розмістити* – когось, щось у якомусь порядку, місці, наприклад: *розмістити парти по рядах*; *розташувати* – стосується географічних координат населеного пункту, будівлі, базування чого-небудь, наприклад: *навчальний заклад розташовано за такою адресою...*, *табір розташовано за річкою*; *містити* – входити до складу, бути всередині: *кава містить кофеїн*.

Роль – значення: вислови *відігравати роль* і *мати значення* синонімічні: *Надзвичайно важливе значення мають посередники*; *Надзвичайно важливу роль відіграють посередники*. Не можна сплутувати ці вислови: *відігравати значення, мати роль*.

Рятувальник – рятувальник: *рятувальник* – людина, яка спеціально займається рятуванням або за певних умов виявляє намір це зробити: *У моторці, яка обігнала наш катер, були рятувальник і лікар*. *Рятувальник* – людина, яка приносить порятунок: *Він сердечно подякував своєму рятувальникові*. *Рятувальник* не той, хто робить спробу врятувати, а той, хто врятував.

Святкувати – відзначати: *святкувати* – влаштовувати свято на честь кого- або чого-небудь (переважно з нагоди радісної, приємної події), радіти успіхові, перемозі тощо: *святкувати Різдво, день народження, День Незалежності України, перемогу в спортивних змаганнях, закінчення навчального року* тощо. *Відзначати* (ширше за значенням) – здійснювати певні заходи з приводу свята чи іншої пам’ятної події, нагоди: *відзначати свято урожаю, річницю творчої діяльності* тощо. Сумні, трагічні події не святкують, а відзначають: *Україна відзначила 75-ту річницю Голодомору*.

Секретар – секретарка: *секретар* – офіційна назва посади людини, незалежно від статі: *секретар сільради, правління*; *секретарка* – дівчина або жінка, що працює технічним секретарем.

Становище – положення – стан: *становище* – це певні події, обставини, ситуації, в яких хто-небудь, що-небудь перебуває: *становище в Грузії, міжнародне становище*. *Стан* – сукупність певних явищ, процесів: *фізичний стан*

рідини, стан здоров'я, стан справ, воєнний стан. Положення – розташування чого-небудь у просторі, розміщення тіла або його частин: *Замок назвали Високим від його високого положення.*

Степінь – ступінь: *ступінь* (чол. рід, Р.в. одн.: *ступеня*) – вживають лише як математичний термін, означає добуток кількох однакових співмножників: *ступінь числа, показник степеня дорівнює...* *Ступінь* (чол. рід, Р.в. одн.: *ступеня*) – характеристика розміру, інтенсивності чогось, кваліфікації; міра чогось; посада, ранг, звання: *ступінь розвитку, ступінь довіри, орден 1-го ступеня, ступінь готовності, науковий ступінь.*

Туристичний – туристський: *туристичний* – той, який стосується визначеної сфери людської діяльності – туризму: *туристична карта, фірма, агентство, журнал, бюро; туристський* – який стосується туриста, туристів, призначений для туристів: *туристська база, маршрут, група, візит, путівка, станція, намет, сезон.*

Факт – фактор: *факт* – 1) дійсна, невігадана подія, дійсне явище; те, що сталося, відбулося насправді; те, що є матеріалом для певних висновків і відповідає об'єктивній дійсності; 2) реальність, дійсність; те, що об'єктивно існує: *незаперечний факт, вагомі факти, факти свідчать.* *Фактор* – умова, рушійна сила будь-якого процесу, явища; чинник: *політичні фактори, економічні фактори, людський фактор, природні фактори.*

Цитатний – цитований: *цитатний* – який складається з цитат (*матеріал, спосіб доведень, план (твору), конспект*); *цитований (процитований)* – який цитують, використовуючи оригінальне джерело (*твір, уривок, стаття, праця, публікація, вислів*).

Являється – є: *являтися* – синонім до дієслова *з'являтися*: *ніколи не являється вчасно.* Неправильні слововживання: *Він являється майстром першого класу. Вибух являється першопричиною аварії (треба є майстром, першопричиною).*